

SINAI MÜLKİYET KANUNU AÇISINDAN GELENEKSEL ÜRÜN ADLARI

TRADITIONAL SPECIALITIES GUARANTEED IN TERMS OF INDUSTRIAL PROPERTY CODE

DOI: 10.21492/inuhfd.373419

Burçak YILDIZ*

Özet

Geleneksel ürün adı kavramı hukukumuzda 2017’de 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ile girmiştir. Geleneksel ürün adı kavramı; üzerinde yer aldığı ürünün üretiminde geleneksel unsurlar kullanılmış olduğunu, bu sayede söz konusu ürünün aynı kategorideki benzer ürünlerde bulunmayan, üstün bazı özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Bir adın geleneksel ürün adı olarak nitelendirilebilmesi için ayrıca, bu adın ilgili piyasada söz konusu ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıldır kullanılıyor olması da şarttır.

Türk hukukunda geleneksel ürün adları sınai mülkiyet hakkı olarak kabul edilmemiştir. Bununla birlikte Sınai Mülkiyet Kanunu bu hak tipini de düzenlemiş ve düzenlediği sınai mülkiyet haklarına uygulanan pek çok hükmün bu hak tipine de uygulanacağını belirtmiştir.

Söz konusu kavram, coğrafi işaret kavramına büyük benzerlik göstermektedir. Örneğin sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösteren bütün üreticiler, tescilli geleneksel ürün adını kullanma hakkına sahiptir. Bununla beraber geleneksel ürün adları, coğrafi işaretlerden farklı olarak ürünün coğrafi kökenini göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel ürün adı, coğrafi işaret, sınai mülkiyet, Sınai Mülkiyet Kanunu

Abstract

The concept of Traditional Specialities Guaranteed (TSG) has *entered into Turkish law in 2017*, by Industrial Property Code, no. 6769. A name shall be eligible for registration as a TSG where it describes a specific product or foodstuff that results from a mode of production, processing or composition corresponding to traditional practice for that product or foodstuff. In order to be qualified as a TSG, the name must have been used traditionally at least for thirty years to describe the relevant product in the related market.

Traditional Specialities Guaranteed right has not been accepted as an industrial property right under Turkish law. On the other hand, Industrial Property Code regulated

---

* Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (burcakyildiz@gmail.com)

Makale Gönderilme Tarihi: 01.01.2018

Makale Kabul Tarihi: 10.01.2018

this type of right as well and expressed that many of the articles regarding the industrial property rights shall be applicable for TSGs.

TSG right bears a resemblance to the geographical indication right. For instance, a name registered as a traditional speciality guaranteed may be used by any operator marketing a product that conforms to the corresponding specification. However, differently from geographical indications, TSGs do not designate to the geographical origin of the product.

Keywords: Traditional specialities guaranteed, TSG, geographical indications, industrial property, Industrial Property Code

I. KAVRAM HAKKINDA

1. Genel Olarak

Geleneksel ürün adı kavramı hukukumuzda 2017’de 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu¹ (SMK) ile girmiştir. Söz konusu kavram; üzerinde yer aldığı ürünün üretiminde geleneksel unsurların kullanıldığını, bu sayede ürünün aynı kategorideki benzer ürünlerde bulunmayan, üstün bazı özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Ürüne bu üstün özellikleri, üretiminde kullanılan geleneksel üretim ya da işleme metodu, geleneksel bileşim yahut geleneksel hammadde veya malzeme sağlıyor olabilir. Kanun koyucu ayrıca bu adın ilgili piyasada söz konusu ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıldır kullanılıyor olması şartını da aramıştır.

Geleneksel ürün adı kavramı, coğrafi işaret kavramına büyük benzerlik göstermektedir. Ancak bu kavram, coğrafi işaretlerden farklı olarak, ürünün coğrafi kökenine işaret etmemektedir. Benzer şekilde söz konusu adın ilişkin olduğu ürünün belirli bir coğrafi çevrede üretilmiş olması şartı da aranmamaktadır.

6769 sayılı Kanun’la beraber, geleneksel metotlarla veya geleneksel hammaddeyle üretilen, ancak belirli bir coğrafi bölgeye hasredilemeyen ürünler de koruma kapsamına alınmıştır. Baklava, pastırma, cezerye, döner, örme peynir, ekşi pestil gibi ürün adları artık ülkemizde ve ardından da Avrupa Birliği’nde tescil edilme olanağı kazanmıştır².

---

¹ RG. 10.01.2017, S. 29944.

²Örnekler için bkz. TPMK: Coğrafi İşaretler Başvuru Kılavuzu, <http://www.turkpatent.gov.tr> (Erişim tarihi: 19.09.2017; Çalışmamızdaki bütün linkler, 19.09.2017 itibarıyla etkindir); TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin: Sınai Mülkiyet Kanunu, Vedat, İstanbul 2017, s. XXVII; 2009 tarihli “Coğrafi İşaretlerin ve Geleneksel Özellikli Ürün Adlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı, m. 1’in gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0798.pdf> (Çalışmamızda bu metin, kısaca “2009 tarihli Tasarı’nın Gerekçesi” olarak anılacaktır).

2. İlgili Hukukî Düzenlemeler

A. Avrupa Birliği Hukukunda

a. 1151/2012 sayılı Tüzük Öncesi Dönem

Avrupa Birliği (AB) hukukunda geleneksel ürün adları, coğrafi işaretlerle aynı dönemde korunmaya başlanmış ve söz konusu iki kavram birbirine paralellik arz edecek şekilde düzenlenmiştir³.

Hukumumuz için yeni bir kavram olmakla beraber, Avrupa Birliği hukukunda geleneksel ürün adları, 1992'den bu yana korunmaktadır. Anılan adlara ilişkin ilk düzenleme, Tarım ve Gıda Ürünleri için Belirli Nitelik Sertifikasına ilişkin 2082/92 sayılı Tüzük'tür⁴. Tüzük'te "geleneksel ürün adı" terimi kullanılmamış, bunun yerine "belirli nitelik sertifikası" (*certificate of specific character*) terimi tercih edilmişti. Söz konusu adlara ilişkin olarak Birlik çapında faaliyet gösterecek bölgesel bir sicil kurulması, ilk kez bu düzenlemede öngörülmüştür.

Anılan Tüzük 2006'da yürürlükten kaldırılmış, yerine Geleneksel Ürün Adı Niteliğindeki Tarım ve Gıda Ürünlerine İlişkin 509/2006 sayılı Tüzük⁵ kabul edilmiştir. Tüzük, günümüzde de kullanılmakta olan "geleneksel ürün adı" ("*Traditional Specialities Guaranteed*") terimini tercih etmiştir.

Bu düzenleme 2012'de 1151/2012 sayılı Tüzük'le yürürlükten kaldırılmıştır.

b. 1151/2012 sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Hakkında

Avrupa Birliği'nde geleneksel ürün adları, Tarım Ürünleri ve Gıda Maddelerinde Kalite Plânlamasına İlişkin 21 Kasım 2012 tarih ve 1151/2012 sayılı Tüzük'le⁶ düzenlenmektedir⁷. Anılan Tüzük, 6769 sayılı

³ Buna rağmen Avrupa Birliği'nin geleneksel ürün adlarına ilişkin düzenlemeleri, coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemeleri kadar verimli uygulanamamış; üreticilerden yeterli ilgiyi görmemiştir. Bkz. GRAGNANI, Matteo: "The EU Regulation 1151/2012 on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs", *European Food and Feed Law Review*, 8(6), 2013, s. 382.

⁴ *Council Regulation (EEC) No 2082/92 of 14 July 1992 on Certificates of Specific Character for Agricultural Products and Foodstuffs*, OJ 24.07.1992, L208/9-14.

⁵ *Council Regulation (EC) No 509/2006 of 20 March 2006 on Agricultural Products and Foodstuffs as Traditional Specialities Guaranteed*, OJ 31.03.2006, L93/1-11.

⁶ *Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council of 21 November 2012 on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs*, OJ 14.12.2012, L343/1-19 (Çalışmamızda bu düzenleme kısaca "Tüzük" olarak anılacaktır). Ayrıca, söz konusu Tüzük'ün uygulanışını göstermek üzere, 13 Haziran 2014 tarih ve 668/2014 sayılı "Tarım Ürünleri ve Gıda Maddelerinde Kalite Plânı Hakkında

Kanun'un geleneksel ürün adı ile ilgili düzenlemelerine mehz teşkil ettiğinden hukukumuz açısından büyük önem taşımaktadır. -Ancak SMK'dan farklı olarak- Tüzük, sadece belirli tarım ve gıda ürünleri üzerindeki geleneksel ürün adlarına ilişkin düzenlemeler içermektedir (m. 17 vd.).

Tüzük'ün en önemli özelliği, geleneksel ürün adlarının bölgesel bir sicile tescil edilmesi ve tek bir tescil işlemiyle tüm Birlik çapında korunması olanağını sunmasıdır (Tüzük 22). Söz konusu sicil aleni olup, internet üzerinden erişimi mümkündür⁸.

Tescilin ardından, şartları taşıyan tüm üreticiler, ürünleri üzerinde -aşağıda gösterilen- Avrupa Birliği geleneksel ürün adı amblemini (ve “*Traditional Specialities Guaranteed*” teriminin kısaltılması olan “TSG” ibaresini) kullanma hakkına sahip olmaktadır (Tüzük 23).

2017 Ekim itibariyle Sicil'e 56 tane geleneksel ürün adı tescil edilmiştir; 13 tane geleneksel ürün adı da başvuru ve yayın aşamasındadır. Örneğin “Mozzarella peyniri” ve “Napoliten pizza” İtalya'daki, “Trakya kayser pastırma macunu” (*Kayserovan vrat Trakiya*) ise Bulgaristan'daki üreticiler adına tescil ettirilmiştir⁹. Henüz ülkemizdeki üreticiler adına AB Geleneksel Ürün Sicili'ne başvuru yapılmamıştır.

c. 1151/2012 sayılı Tüzük Uyarınca Türk Geleneksel Ürün Adlarının Avrupa Birliği'nde Korunması

1151/2012 sayılı Tüzük'ün Uygulanmasına Yönelik Kuralların Kabulüne İlişkin Tüzük” de çıkarılmıştır. Bkz. *Commission Implementing Regulation (EU) No 668/2014 of 13 June 2014 Laying down Rules for the Application of Regulation (EU) No 1151/2012 of the European Parliament and of the Council on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs*, OJ 19.06.2014, L179/36-61.

⁷Söz konusu Tüzük, hem coğrafi işaretleri hem de geleneksel ürün adlarını düzenlemektedir. Böylece 1992-2012 arasında, birbirini takip eden numaralı Tüzüklerde (2081/92 ve 2082/92 sayılı Tüzüklerde; ardından 509/2006 ve 510/2006 sayılı Tüzüklerde) ve ayrı ayrı düzenlenmiş olan söz konusu iki hak tipi, 2012'de aynı Tüzük'te bir araya getirilmiştir.

⁸ Bkz. <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>.

⁹ Bkz. <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>.

AB Geleneksel Ürün Adı Sicili, hem Birlik içinden hem de üye olmayan devletlerden yapılan başvuruları kabul etmektedir. Bu itibarla Türk geleneksel ürün adları da bu sicile tescil edilebilmekte ve tüm Birlik çapında korunabilmektedir¹⁰. Bir Türk geleneksel ürün adı için AB Sicili'ne başvurulabilmesi, ancak ürünün 1151/2012 sayılı Tüzük'de sayılan tarım ürünleri ve gıda maddelerine ilişkin olması¹¹ ve adın ülkemizde tescil edilmiş olması şartlarıyla mümkündür¹².

Bir Türk geleneksel ürün adının AB Geleneksel Ürün Adı Sicili'ne tescili için başka bir devletteki yetkisiz üretici grubu tarafından başvurulduğu durumlar söz konusu olabilir. Böyle durumlarda anılan başvuruya: başvurunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde, ülkemiz ve/veya ülkemizdeki gerçek ya da tüzel kişilerden hukukî menfaati bulunanlar itiraz edebilmektedirler (Tüzük 51.1).

Bir Türk geleneksel ürün adının başka bir devletteki grup tarafından AB Geleneksel Ürün Adı Sicili'ne tescil ettirilmiş olması halinde ise, ülkemizdeki ilgililer hükümsüzlük davası açabilmektedirler (Tüzük 54).

B. Hukukumuzda

a. SMK'dan Önceki Dönem

SMK'nın kabulünden önceki dönemde coğrafi işaretler, 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'yle korunmaktaydı¹³. Söz konusu KHK'nın yürürlükten kaldırılması ve yerine bir kanun kabul edilmesi yönünde çeşitli yasama çalışmaları yürütülmüştü. Bunlardan biri de, 2009 tarihli "Coğrafi İşaretlerin ve Geleneksel Özellikli Ürün Adlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı" idi.

Adından da anlaşılacağı gibi, söz konusu Tasarı'nın kapsamı coğrafi işaretlerle sınırlı değildi. Tasarı, hukukumuzda yeni bir kavram

¹⁰Kıyasen bkz. Türk coğrafi işaretlerinin Avrupa Birliği'nde korunması hakkında YILDIZ, Burçak: "Türk Coğrafi İşaretlerinin Avrupa Birliği'nde Korunması Kapsamında, Ülkemiz Açısından Önem Taşıyan Bazı Coğrafi İşaretlerin Avrupa Birliği Coğrafi İşaret Sicili'ne Diğer Devletlerdeki Gruplar Tarafından Tescillerinin Hukuki Sonuçlarının Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, C. II, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 2311 vd.

¹¹Aşağıda ele alınacağı üzere, SMK'da geleneksel ürün adı olarak nitelenebilecek ürün tipleri bundan çok daha geniştir. Bu itibarla hukukumuzda tescil edilebilen her geleneksel ürün adı, AB Geleneksel Ürün Adı Sicili'ne tescil edilemez.

¹²Henüz Türk Patent Marka Kurumu'na (TPMK) tescil edilmiş bir geleneksel ürün adımız söz konusu olmadığından, hâlihazırda, AB Geleneksel Ürün Adı Sicili'ne tescil edilmiş ya da başvurusu yapılmış Türk geleneksel ürün adı da mevcut değildir.

¹³RG. 27.06.1995, S. 22326.

kazandırmayı ve geleneksel (özellikli) ürün adlarını *sui generis* şekilde düzenleyen ilk düzenleme olmayı da amaçlamaktaydı. O tarihte yürürlükte bulunan 509/2006 sayılı Tüzük'ü temel almış olan Tasarı, Avrupa Birliği'ndeki terimin dilimize daha doğru bir tercümesi olan "geleneksel *özellikli* ürün adı" terimini tercih etmekteydi.

Söz konusu Tasarı kanunlaşmamış; ancak daha sonra kanunlaşacak olan bir başka Tasarıyı etkilemiştir. Şöyle ki; söz konusu Tasarıyla yakın tarihlerde hazırlanmış olan "Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı"¹⁴ Alt Komisyon'da görüşülürken, (o zamanki adıyla) Türk Patent Enstitüsü bir öneride bulunmuştur. Enstitü, "Coğrafi İşaretlerin ve Geleneksel Özellikli Ürün Adlarının Korunması Hakkında Kanun Tasarısı'nın da yürürlüğe gireceği düşüncesiyle, söz konusu Tasarı'nın gıda kodeksine ilişkin 23. maddesine geleneksel ürün adlarının denetimine ilişkin bir hüküm eklenmesini önermiştir. Anılan hükme eklenen ikinci fıkraya göre: "Bakanlık, tarım ve gıda ile ilgili coğrafi işaret veya *geleneksel ürün adlarının* kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetler."¹⁵.

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı kabul edilerek 5996 Kanun numarası ile yayımlanmış; bu kapsamda geleneksel ürün adlarının kullanımının denetleneceğine ilişkin hüküm de yürürlüğe girmiştir¹⁶. Böylelikle 5996 sayılı Kanun 23 hükmü; pozitif hukukumuzda geleneksel ürün adlarını konu edinen ilk düzenleme olmuştur¹⁷.

Geleneksel ürün adlarına ilişkin mevzuat ihtiyacı 2015-2018 dönemine ilişkin Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda da vurgulanmıştır¹⁸.

b. SMK'daki Düzenlemeler Hakkında

¹⁴Söz konusu Tasarı'nın TBMM Başkanlığı'na arzı Bakanlar Kurulu'nca 01.06.2009 tarihinde kararlaştırılmış; 15.02.2010 tarihinde ise Tasarı TBMM Başkanlığı'na gönderilmiştir.

¹⁵Bkz. Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonları Raporları (1/806), Dönem: 23 Yasama Yılı: 4 TBMM (S. Sayısı: 498), Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu, 14/4/2010 Esas No.: 1/806, Karar No: 29 (www.tbmm.gov.tr).

¹⁶Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, RG. 13.06.2010, S. 27610.

¹⁷5996 sayılı Kanun 23'de sözü edilen geleneksel ürün adı kavramının içeriği ancak 2017 yılında SMK'yla düzenlenebildiğinden, hükmün geleneksel ürün adlarına ilişkin kısmı SMK'ya kadar uygulanamamıştır.

¹⁸Bkz. Yüksek Planlama Kurulu: Ulusal Coğrafi İşaret Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2015-2018, Mart 2015, RG. 04.07.2015, S. 29406.

6769 sayılı SMK'yla birlikte, geleneksel ürün adı kavramı *sui generis* bir düzenlemeye kavuşmuş ve bir hak tipi olarak ilk kez düzenlenmiştir. Kanun'un ilgili düzenlemelerine büyük ölçüde, Avrupa Birliği'nin 1151/2012 sayılı Tüzüğü mehzaz teşkil etmektedir.¹⁹

Kanun'un ikinci kitabı (m. 33-54), coğrafi işaret ve geleneksel ürün adlarına özel düzenlemeler içermektedir. Ayrıca SMK'da tüm hak tipleri için ortak esaslar getiren hükümlerden bazıları da, geleneksel ürün adlarına uygulanmaktadır (SMK 164).

Sınai Mülkiyet Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'te de, geleneksel ürün adlarına ilişkin hükümler yer almaktadır.²⁰

3. Terminoloji

Yukarıda da belirtildiği gibi, günümüzde SMK'da “geleneksel ürün adı” olarak adlandırılan kavram, AB düzenlemelerinde ve 2009 tarihli Tasarı'da farklı şekillerde ifade edilmiştir.

Avrupa Birliği'nde, 1992 yılından 2006'ya kadar olan dönemde yürürlükte kalan 2082/92 sayılı Tüzük'te “*certificate of specific character*” terimi tercih edilmiştir. Anılan kavramın dilimizdeki karşılığı “belirli nitelik sertifikası” şeklindedir.²¹

2006'dan sonra ise Avrupa Birliği'nde “*Traditional Specialities Guaranteed*” ve bu terimin kısaltılması olan “TSG” terimi kullanılmaya başlanmıştır. Söz konusu terimin aslında dilimize birebir çevirisi: “geleneksel özelliği garanti edilmiş” ürün şeklindedir.

2009 tarihli Tasarı'da söz konusu terimi ifade etmek üzere: “geleneksel özellikli ürün adı” terimi tercih edilmişti.²²

Buna karşın SMK, “geleneksel ürün adı” terimini kabul etmiştir.

4. Tanımı ve Unsurları

A. Tanımı

¹⁹Kanun'un kapsamının, AB'nin ilgili düzenlemelerinin yanı sıra, “ülke ihtiyaçları ve mevcut durumun göz önünde bulundurularak belirlendiği” hususunda bkz. ILICALI, Gonca: “Geleneksel Ürün Adı ile Yeni Bir Başlangıç Yapalım”, MAPADERgi, 1, 2017, <https://www.mapader.org/mapadergi-ilk-sayisiyla-karsinizda>, s. 28.

²⁰RG. 24.04.2017, S. 30047 (Çalışmamızda bu düzenleme kısaca “Yönetmelik” olarak anılacaktır). Yönetmelik'in ikinci kitabı (SMK 35-46), coğrafi işaretlerle birlikte geleneksel ürün adlarına ayrılmıştır.

²¹Söz konusu terimin “özel karakter sertifikası” şeklindeki tercümesi için bkz. 2009 tarihli Tasarı m. 2 gerekçesi.

²²2009 tarihli Tasarı'da “geleneksel özellikli ürün adı” terimi temel alınmışken, bu Tasarı'nın tamamlayıcısı olarak Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu Tasarısı'na yapılan eklemeye (SMK 23.2) “geleneksel ürün adı” teriminin tercih edilmesi ise uyumsuzluğa yol açmıştır.

SMK’da geleneksel ürün adı kavramı şöyle tanımlanmıştır:

“Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ve ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan adlar, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlaması halinde geleneksel ürün adı olarak tanımlanır:

- i. Geleneksel üretim veya işleme yöntemi yahut geleneksel bileşimden kaynaklanması
- ii. Geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olması”²³ (SMK 34.3).

B. Unsurları

a. Menşe Adı veya Mahreç İşareti Kapsamına Girmiyor Olmalıdır

Geleneksel ürün adı olarak tescil edilebilmenin ön şartı, söz konusu adın coğrafi işaret niteliği taşıyor olmasıdır. Aşağıda ele alınacağı gibi, geleneksel ürün adı kavramı coğrafi işaretlere büyük benzerlik göstermekte ve genellikle ortak hükümlerle düzenlenmektedir. Ancak iki hak tipi birbirinden bağımsızdır. Bu itibarla bir ad, coğrafi işaret niteliği taşıyorsa, geleneksel ürün adı olarak tescile konu olamaz.

Söz konusu yasağın, geleneksel ürün adının unsurları arasında değil, tescil engelleri kapsamında düzenlenmesi yerinde olurdu.

b. İlgili Piyasada Belirli Bir Ürünü Tarif Etmek İçin Geleneksel Olarak En Az Otuz Yıl Süreyle Kullanıldığı Hususu Kanıtlanmalıdır

aa. Geleneksel Olarak Kullanılma Unsuru Hakkında

Geleneksel ürün adı kavramının temelinde yer alan “geleneksel” kavramıyla ne kastedildiği, SMK’da tanımlanmamıştır. Mevzuat Tüzük’te ise, bu kavram: “otuz yıldan az olmamak şartıyla, nesilden nesle geçişe imkân verecek kadar uzun süre boyunca kullanıldığı kanıtlanmış olan” şeklinde ifade edilmiştir²⁴.

Görüldüğü gibi, en az otuz yıl kullanılmış olma şartı zaten geleneksellik unsurunu ifade etmektedir. SMK’da ise, söz konusu süre boyunca kullanımın “geleneksel olarak” yapılması şartı da mükerrer şekilde aranmıştır.

bb.İlgili Piyasada Belirli Bir Ürünü Tarif Etmek İçin Kullanılma Unsuru Hakkında

²³ Bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 18.1.

²⁴ 1151/2012 sayılı Tüzük 3.3. Söz konusu asgari süre, bir önceki Tüzük olan 509/2006 sayılı Tüzük’te 25 yıl olarak belirlenmişti. Bkz. 509/2006 sayılı Tüzük 2.1.

SMK, geleneksel ürün adının, ilgili piyasada *söz konusu ürünü*²⁵ tarif etmek için en az otuz yıldır kullanılıyor olmasını şart koşmuştur.

Geleneksel ürün adının varlığı saptanırken aranan “ilgili piyasada belirli bir ürünü tarif etmek için kullanılma” unsuru ile, sadece ad ile ürünün özdeşleşmiş olması kastedilmektedir. Buna karşın anılan unsur kapsamında, üretim tekniğinin içeriğinin ilgili piyasada biliniyor olması şartı aranmamaktadır. Örneğin sadece bir ailenin bireylerinin ya da sadece bir üreticinin bildiği ve nesilden nesle aktardığı bir üretim tekniğiyle üretilen bir ürün de, -şartları varsa- bu ada konu olabilir. Buna göre az sayıda üretici tarafından üretilse ve üretim tekniğinin içeriği kamuya açıklanmamış olsa bile, eğer ad ilgili piyasada anılan ürünü tarif etmek için kullanılacak kadar yaygınlaşmışsa²⁶, bu şart sağlanmış olacaktır. Buna karşın sözü edilen türde saklı üretim teknikleri/tarifler kullanılarak üretilmiş ürünler, eğer sınırlı bir çevreye ulaşıyor ve söz konusu ad, ilişkin olduğu ürünün tarif edilmesi için ilgili piyasada kullanılacak kadar tanınmıyorsa, geleneksel ürün adından söz edilemez.

Saklı üretim tekniğinin/tarifin geleneksel ürün adı olarak tesciline ilişkin olarak dikkat edilmesi gereken husus; bu üretim tekniğinin/tarifin içeriğinin tescil belgesinde yer almasının ve ilân edilmesinin zorunlu olduğudur. Dolayısıyla anılan türde gizli üretim tekniklerine ilişkin olarak, uygulamada üreticilerin geleneksel ürün adı korumasını tercih etmeleri beklenmemektedir.

c. Geleneksel Nitelikte Üretim Unsurları Kullanılıyor Olmalıdır.

Geleneksel ürün adından söz edilebilmesi için, bu adın ilişkin olduğu ürünün üretim unsurlarında geleneksellik söz konusu olmalıdır. Buna göre ürün şu iki şarttan birini sağlıyor olmalıdır:

- i. Ya geleneksel üretim veya işleme yöntemi yahut geleneksel bileşimden kaynaklanıyor olmalı ya da
- ii. Ya da geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olmalıdır (SMK 34.3).

Söz konusu geleneksel unsurlar; anılan ürünü aynı kategorideki benzer mallardan ayırt ediyor ve ona “belirli bir nitelik” kazandırıyor

²⁵ Buna karşın mehaz Tüzük'te, geleneksel ürün adının tescili için, bir *üretim tekniğinin* en az otuz yıldır kullanılıyor olması şartı aranmaktadır.

²⁶ Tüzük'te kullanımın bir gelenek olarak nitelenebilmesi için ne kadar çok kişi tarafından biliniyor olması gerektiğine değinilmemiştir. Bu konudaki eleştiriler için bkz. *TOSATO, Andrea*: “The Protection of Traditional Food in the EU: Traditional Specialities Guaranteed”, *European Law Journal*, 19(1), 2013, s. 552.

olmalıdır²⁷. Bu unsurlar, ürünün fiziksel, kimyasal, mikrobiyolojik veya yapısal özelliklerine ilişkin olabilmektedir.

Buna karşın ürünün sunuluş biçiminin, örneğin ambalajının geleneksel olması yeterli değildir. Benzer şekilde ürünün üretim unsurlarında geleneksellik unsuru bulunmamasına rağmen, ürünün belirli bir üne ulaşmış olması da, geleneksel ürün adı olarak nitelenebilmesini sağlayamaz²⁸.

5. İşlevleri

Geleneksel ürün adı korumasının işlevlerinin başında; geleneksel karaktere sahip ürünlerin teşvik edilmesi ve ürün çeşitliliğinin geliştirilmesi gelmektedir. Bu yolla söz konusu ürünlere katma bir değer sağlanacağından, bunların piyasa değerlerinin artırılması amaçlamaktadır. Böylece bölgesel ve kırsal ekonomilerin güçlendirilmesine katkı sağlanacak²⁹ ve yerel üreticilerin geliri artacaktır³⁰.

Geleneksel ürün adları, tüketicilerin korunması açısından da önem taşımaktadır. Üretim metoda ilişkin denetim olanağı sunulması suretiyle tüketicilerin yanıltılması engellenmektedir³¹.

Konunun bir diğer boyutu, kültürel mirasın korunmasına ilişkindir³². SMK'nın gerekçesinde; "Anadolu kültürünün zengin birikimi dikkate alındığında, geleneksel özellik taşıyan çok sayıda ürünümüzün bulunduğu" hatırlatılmıştır³³. Gerekçe'de ayrıca; "ülkemize özgü geleneksel ürünlerin üretimine ilişkin yöntemlerin ve kültürümüze ait öğelerin nesile aktarılması ve standart üretim prosedürlerinin belirlenerek garanti altına alınması'nın ülkemizin menfaatine olacağı da belirtilmiştir³⁴. 2009 tarihli Tasarı'nın Gerekçesinde de: "... Geleneksel özellikli ürünlerimizin korumaya alınması ve kökleri derinlere uzanan Türk kültür ve tarihi kapsamında daha pek çok sayıda ürünümüzün ulusal

²⁷ 1151/2012 sayılı Tüzük 3.5.

²⁸ *TOSATO*, s. 565.

²⁹ Bkz. 2009 tarihli Tasarı, Genel Gerekçesi.

³⁰ 1151/2012 sayılı Tüzük Dibace no. 1, 3.

³¹ Bkz. 2009 tarihli Tasarı, Genel Gerekçesi.

³² Geleneksel ürün adlarının kültürel mirasın korunması açısından büyük önem taşıdığı hususunda bkz. GRAGNANI, s. 376.

³³ SMK gerekçesi için bkz. Sıra Sayısı: 341, Sınai Mülkiyet Kanunu Tasarısı (1/699) ve Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Raporu, m. 33'ün gerekçesi.

³⁴ Bkz. SMK 33'ün gerekçesi.

ve uluslararası arenada haksız rekabetten korunması(nın) amaçlanmış” olduğu ifade edilmiştir³⁵.

6. Hukukî Niteliği

A. Sınaî Mülkiyet Hakkı Niteliği Taşımadığı Hususunda

SMK, geleneksel ürün adlarına sınaî mülkiyet hakkı niteliği tanımamıştır. Kanun’a göre sınaî mülkiyet hakları: marka, coğrafi işaret, tasarım, patent ve faydalı modelden ibarettir (SMK 2.1.1; Yön. 3.1.o).

Kanun’un, başlığında yer alan “sınaî mülkiyet” ifadesinin aksine, sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelmediği geleneksel ürün adlarını da düzenlemiş olması, başlığıyla kapsamı arasında uyumsuzluğa yol açmıştır³⁶.

B. Değerlendirmeler

Geleneksel ürün adları, AB hukukunda da sınaî mülkiyet hak tipi olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu tercih, Avrupa Komisyonu’nun 1999 tarihli bir raporuna dayanmaktadır³⁷. Rapor’da bunun nedeni olarak; geleneksel ürün adlarına ilişkin düzenlemelerin (o tarihte yürürlükte olan 2082/92 sayılı Tüzük’ün) belirli bir coğrafi alana özgü olmayan ve tüm üreticilerin kullanımına açık olan üretim tekniklerini düzenlemek amacıyla kabul edilmiş olması gösterilmiştir³⁸. Ancak Rapor’da iddia edildiğinin aksine, bir hak tipinin tüm üreticilerin kullanımına açık olması ve tescil ettirene bir tekel hakkı vermemesi, o hak tipinin sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmemesi için gerekçe olamaz. Söz konusu gerekçe, coğrafi işaretlerin sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmesi karşısında yerinde değildir³⁹.

³⁵ Bkz. 2009 tarihli Tasarı m. 1’in gerekçesi.

³⁶ Üstelik sınaî mülkiyet hakları da, Kanun’da düzenlenmekte olan hak tiplerinden ibaret olmayıp, bu Kanun dışındaki düzenlemelerde yer alan sınaî mülkiyet hakları da vardır (ıslahçı hakkı, entegre devre topografyaları gibi). Bu itibarla; Kanun’un, “*Bazı Sınaî Mülkiyet Hakları ve Geleneksel Ürün Adlarının Korunması Hakkında Kanun*” gibi, içerikle uyumlu ve diğer sınaî mülkiyet hak tiplerinin de varlığını dikkate alan bir başlığı olması gerekirdi.

³⁷ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: “Report from the Commission to the Council under Article 21 of Regulation (EEC) No 2082/92 on Certificates of Specific Character for Agricultural Products and Foodstuffs on the Implementation of the Regulation”, Brussels, 19.07.1999 COM (1999) 374 Final, <http://aei.pitt.edu/13439/1/13439.pdf>, s. 15.

³⁸ Rapor’da; (o tarihte yürürlükte olan 2082/92 sayılı) Tüzük’ün; her bir üretici tarafından farklı şekilde üretilmekte olmasına rağmen, “geleneksel”, “özel” gibi adlar altında sunulan ürünlere karşı tüketicileri korumayı hedeflediği belirtilmiştir. Bu itibarla belirli geleneksel bir tarifi tescil edilmesiyle söz konusu ürüne ilişkin olarak yeknesaklığın sağlanacağı belirtilmektedir.

³⁹ TOSATO, s. 575.

AB hukukunda coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları, fikrî mülkiyetin korunması kapsamında değil, tarım politikası kapsamında değerlendirilmişlerdir⁴⁰. 1151/2012 sayılı mehzaz Tüzük, *Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın*⁴¹ “tarım politikasına ilişkin” 43. maddesine dayanılarak çıkarılmıştır⁴². Ancak söz konusu neden de, geleneksel ürün adlarının sınaî mülkiyet hakkı sayılmaması için yeterli değildir; zira aynı saikle düzenlenmiş olan coğrafi işaretler, sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmektedir.

Öğretide, ayrıca, anılan hak tipinin Paris Sözleşmesi ya da TRIPs'de sayılmadığı için sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelenemeyeceği ileri sürülmüştür⁴³. Bu yaklaşım da yerinde değildir; zira anılan sözleşmelerdeki hak tipine ilişkin sayım, sınırlı sayıda değildir. Dolayısıyla söz konusu sözleşmelerde sayılmamış olması, bir hak tipinin sınaî mülkiyet hakkı niteliği kazanmasını engelleyemez.

Bu itibarla, geleneksel ürün adlarının sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmemesinin haklı bir nedeni bulunmamaktadır. Söz konusu haklara sınaî mülkiyet hakkı niteliğinin tanınması, coğrafi işaretlerle olan paralelliği sağlamaştırmak ve hak sahiplerini etkin şekilde korumak için yerinde olacaktır.

C. Sınaî Mülkiyet Hakkı Niteliği Taşımıyor Olmasının Uygulanacak Hükümler Açısından Sonuçları

SMK'nın beşinci kitabı, “Ortak ve Diğer Hükümler” başlığını taşımaktadır. Adından da anlaşıldığı üzere, SMK 146 vd.'da düzenlenen esaslar, Kanun kapsamındaki tüm sınaî mülkiyet hakları için ortaktır. Geleneksel ürün adlarının sınaî mülkiyet hakkı niteliği taşımıyor olması

⁴⁰Bkz. YILDIZ, Burçak: “510/2006 Sayılı Tüzük'teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları ile Coğrafi İşaretlerin Korunması” (510/2006 Sayılı Tüzük), Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, 8(2), 2008, s. 18; ayrıca coğrafi işaretler açısından bkz. SCHWAB, Bertold: “The Protection of Geographical Indications in the European Community”, Symposium on the International Protection of Geographical Indications, Funchal (Madeira, Portugal), October 13 and 14, 1993, Organized by the World Intellectual Property Organization (WIPO) in Cooperation with the Ministry of Industry and Energy of Portugal, WIPO Publication, Geneva 1994, s. 73; HANDLER, Michael: “The EU's Geographical Indications Agenda and Its Potential Impact on Australia”, Australian Intellectual Property Journal, 15(3), 2004, s. 178.

⁴¹*Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union*, OJ 26.10.2012, C326/47-390.

⁴² Bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük Dibase, c. 1.

⁴³ Bkz. TOSATO, s. 19, dn. 179'daki yazarlar.

karşısında, söz konusu ortak hükümlerin anılan hak tipine uygulanıp uygulanamayacağı hususu önem kazanmaktadır.

Kanun bu sorunu çözmek amacıyla, “Geleneksel ürün adlarına uygulanacak hükümler” başlıklı SMK 164 hükmüne yer vermiştir. Hükümde, sınaî mülkiyet hakkı niteliği taşıyıp taşımayacağına rağmen, geleneksel ürün adlarına bu ortak hükümlerden bazılarının⁴⁴ uygulanacağı açıkça ifade edilmiştir⁴⁵. SMK 164’de sayılanlar dışında kalan ortak hükümler ise, aksi açıkça belirtilmedikçe geleneksel ürün adlarına uygulanmamaktadır⁴⁶.

Bu kapsamda özellikle belirtilmesi gereken husus; geleneksel ürün adlarına sınaî mülkiyet hakları üzerindeki hukukî işlemlere ilişkin SMK 148 hükmünün uygulanamayacağıdır. Geleneksel ürün adları lisans, devir,

⁴⁴SMK 164, uygulanacak hükümler arasında SMK 147 hükmüne de atıf yapmıştır. Hüküm, sınaî mülkiyet hakkının birden çok kişiye ait olması haline ilişkindir; ancak geleneksel ürün adlarının sahibi yoktur. Bu nedenle hükme yapılan atıf, dikkatle değerlendirilmelidir.

⁴⁵ Hüküm;

Kurum nezdinde yapılacak tüm işlemlerde uyulması gereken sürelerin, açıkça belirlenmemişse, iki ay olduğuna ilişkin SMK 146,

Sınaî mülkiyet hakkına tecavüz sayılan fiilleri işleyen kişilerin, hak sahibinin zararını tazmin etmekle yükümlü olduğuna ilişkin SMK 150,

Sınaî mülkiyet haklarının tükenmesine ilişkin SMK 152,

Tecavüz eden tarafından piyasaya sürülmüş ürünleri kişisel ihtiyaçları ölçüsünde elinde bulunduran veya kullanan kişilerle; hak sahibine tecavüz nedeniyle tazminat ödeyen fail tarafından piyasaya sürülmüş ve mülkiyet hakkı sahibinin el koymadığı ürünleri ticarî amaçla kullanan kişilere dava açılmayacağına ilişkin SMK 153,

Tecavüzün mevcut olmadığına ilişkin davaya ilişkin SMK 154,

Görevli ve yetkili mahkemeye ilişkin SMK 156,

Zamanaşımına ilişkin SMK 157,

İhtiyatî tedbire ilişkin SMK 159,

Ücretlere, ödenme süreleri ve sonuçlarına ilişkin SMK 161 düzenlemelerinin, geleneksel ürün adlarına uygulanacağını belirtmektedir.

Sınaî mülkiyet hakkı tecavüze uğrayan hak sahibinin ileri sürebileceği taleplere ilişkin SMK 149 hükmüne de atıf yapılmıştır; ancak aşağıda ele alınacağı gibi, geleneksel ürün adlarında manevî zararın tazmini talep edilemez (SMK 149.4; bkz. aşağıda “V.4. Tecavüz Halinde Açılabilir Davalar” başlığı altındaki açıklamalar).

⁴⁶SMK 164’te açıkça sayılmadıklarından, sınaî mülkiyet haklarında lisans alanın dava haklarına ilişkin SMK 158 hükmü ve “hızlı imha prosedürüne” ilişkin SMK 163 hükmü geleneksel ürün adlarına uygulanamaz.

Kurum nezdinde işlem yetkisi olan kişilere ve tebligata ilişkin SMK 160 ile Kurul kararlarının iptaline ilişkin veya hükümsüzlük istemli davalarda verilen kararların kesinleşmedikçe icra edilemeyeceğine ilişkin SMK 162 de, geleneksel ürün adlarına uygulanacak hükümler arasında sayılmamıştır. Ancak söz konusu iki hükmün geleneksel ürün adlarına uygulanmamasının herhangi bir haklı nedeni bulunmamaktadır.

intikal, haciz ve benzeri hukukî işlemlere konu olamaz, teminat olarak gösterilemez, miras yoluyla intikal edemez. Benzer şekilde başvuru da hukukî işlemlere konu edilemez (SMK 148.1, c. 2). Ayrıca geleneksel ürün adına tecavüz halinde, yoksun kalınan kazanç (SMK 151.6) ve manevî tazminat (SMK 149.4) talep edilemez.

7. Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

A. “Geleneksel Olarak Kullanılan Ad” Kavramıyla Karşılaştırılması

SMK’da geleneksel ürün adıyla karıştırılabilecek bir terim yer almaktadır: “geleneksel olarak kullanılan ad”. Coğrafi işaretlere ilişkin SMK 34.2’ye göre: “coğrafi bir yer adı içermese dahi birinci fıkrada yer alan şartları taşıyan bir ürünü belirtmek için *geleneksel olarak kullanılan*, günlük dilde yerleşmiş ve coğrafi bir yer adı içermeyen *adlar* da menşe adı veya mahreç işareti olabilir”.

Hükümde yer alan “geleneksel olarak kullanılan ad” kavramı, içinde coğrafi yer adı geçmeyen, ancak yine de coğrafi kökene göndermede bulunan adların coğrafi işaret olarak tescil edilebilmeleri ile ilgilidir. İçinde “Hatay” kelimesi geçmese de “künefe” coğrafi işaretinin Hatay’a ya da içinde “Mersin” kelimesi geçmese de “tantuni” coğrafi işaretinin Mersin’e göndermede bulunması gibi durumlarda gündeme gelmektedir. Söz konusu adlar coğrafi işaret niteliği taşımaktadır. Oysa bir adın geleneksel ürün adı sayılabilmemesinin ön şartı, coğrafi işaret niteliği taşımasıdır. Bu itibarla SMK 34.2’de düzenlenen “geleneksel olarak kullanılan ad” kavramı, geleneksel ürün adı kavramından farklıdır.

B. Coğrafi İşaretle Karşılaştırılması

Geleneksel ürün adı kavramı, aşağıda ele alınacağı gibi, coğrafi işaret kavramına büyük benzerlik göstermektedir. Nitekim bu benzerlik nedeniyle, öğretide söz konusu kavramın coğrafi işaretin bir alt dalı olduğu savunulmuştur⁴⁷. Ancak anılan görüşü kabul edebilmeye olanak yoktur. Zira geleneksel ürün adı kavramı, coğrafi işaretten ayrı, bağımsız bir hak tipidir. Yukarıda da belirtildiği gibi, bir adın geleneksel ürün adı olarak tescil edilebilmesinin ön şartı, coğrafi işaret niteliği taşımasıdır. Üstelik coğrafi kökenle herhangi bir bağının bulunmuyor olması, bu adların coğrafi işaret olarak tescilini engellemektedir. Tarihî gelişimlerine bakıldığında da, söz konusu iki hak tipinin, her ne kadar birbirine paralel düzenlenmiş olsalar da, kanun koyucu tarafından her zaman bağımsız iki hak tipi olarak kabul edilmiş olduğu görülmektedir.

⁴⁷ TEKİNALP/ÇAMOĞLU, s. XXVII.

a. Başlıca Benzerlikleri Hakkında

Her iki hak tipi de kolektif nitelikteki haklardır. Bu hakların sahibi bulunmamakta, tescil ettiren kişinin söz konusu haklar üzerinde inhisar (tekelleşme) hakkı doğmamaktadır (SMK 45.4). Sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösteren herkesin bu adları kullanabiliyor olması da, her iki hak tipinin ortak özelliklerindedir. Tescilin ardından geleneksel ürün adları da coğrafi işaretler gibi süresiz olarak korunmaktadır.

Nitekim söz konusu temel benzerlikler nedeniyle SMK, geleneksel ürün adı kavramıyla coğrafi işaretleri aynı bölümde (Kanun'un ikinci kitabında) düzenlemiştir. Coğrafi işaretlere ilişkin hükümlerin hemen hepsi, aynı zamanda geleneksel ürün adlarına da uygulanacak şekilde kaleme alınmıştır. Örneğin geleneksel ürün adlarına konu olabilecek ürün tipleri (SMK 33), tescil için başvuru hakkına sahip olan kişiler (SMK m.36.1-2), tescilin tescil ettirene inhisarî hak sağlamadığı (SMK 45.4), başvuru, tescil, tescilin sonuçları, kullanma hakkı, hakkın sona ermesi gibi hususlar, coğrafi işaretlerle kural olarak aynıdır⁴⁸.

b. Başlıca Farklılıkları Hakkında

aa. Sınaî Mülkiyet Hakkı Niteliği Taşımaması

SMK, coğrafi işaretlerin aksine, geleneksel ürün adlarını sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirmemektedir (SMK 2.1.1). Bu konu yukarıda ele alınmıştır.

bb. Coğrafi Kökenin Önem Taşımaması

Geleneksel ürün adları, coğrafi işaretlerden farklı olarak, ilişkin olduğu ürünün coğrafi kökenini göstermemektedir. Geleneksel ürün adının ilişkin olduğu ürünü, içinde bulunduğu kategorideki benzer ürünlerden ayıran üstün özellikler, coğrafi kökeniyle ilgili değildir. Söz konusu üstünlük, geleneksel üretim ya da işleme metodu ya da geleneksel bileşim yahut geleneksel hammadde veya malzeme kullanımından kaynaklanmaktadır⁴⁹.

Oysa coğrafi işaretlerin temel özelliği, ilişkin olduğu ürünün coğrafi kökenini göstermesi ve ürünün söz konusu kökenden kaynaklanan belirli nitelik, özellik ya da üne sahip olmasıdır (SMK m.34.1.a). Menşeyiş

⁴⁸ SMK'nın coğrafi işaretlere ilişkin düzenlemeleri hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. ÇAĞLAR, Hayrettin / YILDIZ, Burçak / İMİRLİOĞLU, Dilek: Marka Vekilliği Sınavına Hazırlık, Adalet, Ankara 2017, s. 147 vd.

⁴⁹van COUTER, Yves/DATH, Florence: "Protecting the Origin of Foodstuffs in the European Union, Indications of Origin and Trademarks as Intellectual Property Tools", European Food and Feed Law Review, 4, 2016, s. 291.

adlarında, söz konusu coğrafi kökenden kaynaklanan özellikler, gösterilen coğrafi alana özgü “doğal ve beşerî” unsurlardan kaynaklanıyor olmalıdır. Bu itibarla sadece beşerî unsurlardan ibaret menşe adından bahsedilemez. Buna karşın mahreç işaretlerinde belirgin nitelik, ün veya diğer özelliklerin gösterilen coğrafi alanla bağlantısı, yalnızca beşerî unsurlarla (örneğin üretim tekniğiyle) ilgili olabilir. Hatta söz konusu beşerî unsurlar, aynı zamanda geleneksel nitelik arz ediyor, diğer bir deyişle otuz yılı aşkın süredir kullanılıyor da olabilir. İşte bu nitelikteki mahreç işaretleriyle geleneksel ürün adları arasındaki sınırın çizilmesi büyük önem taşımaktadır.

Dikkat edilmesi gereken husus; coğrafi kökenle bağ, geleneksel ürün adlarında aranmazken, bunun coğrafi işaretlerde temel unsur olduğudur. Bu itibarla söz konusu beşerî unsurların belirli bir coğrafi alana özgü olup olmadığına dikkat edilmelidir. Eğer beşerî unsurlar belirli bir coğrafi alana özgü ise, bu coğrafi alanla bağlantılı ise, anılan unsurlar aynı zamanda geleneksellik şartlarını sağlasalar dahi, geleneksel ürün adından söz edilemeyecektir.

Bu kapsamda özellikle coğrafi köken olarak bütün bir ülkenin gösterildiği coğrafi işaret başvurularına dikkat edilmelidir. Zira aslında “coğrafi kökenle bağı olmayan”, bu nedenle de geleneksel ürün adı niteliği taşıyan bir ada daha üstün bir koruma kazandırılabilmesi için zorlama yorumlar yapılmış olabilir; ürünün üstün özelliklerinin kaynaklandığı bir coğrafi alan bulunmadığından, bunların bütün bir ülkeden kaynaklanan beşerî unsurlara dayandığı iddia edilmiş olabilir. Böyle adların coğrafi işaret sayılamayacağı ve sadece geleneksel ürün adı olarak nitelenebileceği açıktır. Buna karşın, başvuru konusu adın sağladığı üstün nitelik, özellik ya da ün, belirli bir coğrafi alandan kaynaklanıyorsa, söz konusu beşerî unsurla coğrafi alan arasında -zayıf da olsa- bir bağ mevcut ise, anılan durumda kaynaklandığı alan olarak bütün ülke gösterilmiş olsa bile, mahreç işaretinden söz edilmelidir.

cc. Amblem Kullanma Zorunluluğunun Bulunmaması

Coğrafi işaretlerin aksine (SMK 44), geleneksel ürün adlarında amblem kullanılması zorunlu kılınmamıştır (SMK 46.4). Aşağıda ele alınacağı üzere, amblem kullanılmamasının sonucu sadece söz konusu adlara SMK'nın uygulanmaması şeklinde düzenlenmiştir.

dd. Belli Süre Şartı

Bir adın geleneksel ürün adı olarak nitelendirilebilmesi için, ilgili piyasada söz konusu ürünü tarif etmek için geleneksel olarak en az otuz yıldır kullanılıyor olması şartı aranmaktadır (SMK 34.3). Oysa coğrafi işaretlerde belirli bir süre söz konusu değildir. Aksine coğrafi işaretlerde

coğrafi kökenden kaynaklanan belirli nitelik, özellik ya da ünün doğabilmesi, genellikle bundan çok daha uzun zamanda gerçekleşmektedir.

II. TESCİLİ

1. Tescil Edilebileceği Ürün Tipleri

Bir adın SMK 34'te yer alan geleneksel ürün adı tanımına uygun olması, tescil edilebilmesi için yeterli değildir; bunun yanı sıra söz konusu adın ilişkin olduğu ürünün mevzuatta sayılmış belirli ürün tiplerinden birine dahil olması da şarttır.

Kanunumuza göre geleneksel ürün adları sadece şu beş ürün tipine ilişkin olabilir: gıda ürünleri, tarım ürünleri, maden ürünleri, el sanatları ürünleri ve sanayi ürünleri (SMK 33.1).

Kanun'da ana hatlarıyla sayılmış olan ürün tipleri, Yönetmelik'te ayrıntılı olarak sınıflandırılmıştır⁵⁰.

2. Yabancı Geleneksel Ürün Adlarının Tescili

Fikrî mülkiyet hukukunda geçerli olan ülkesellik ilkesi, -her ne kadar SMK kapsamında sınaî mülkiyet hakkı olarak nitelendirilmemekte iseler de- geleneksel ürün adları için de söz konusudur. Buna göre; geleneksel ürün adlarının TPMK'ya tescil edilmeleri sadece ülkemiz alanıyla sınırlı bir koruma sağlamaktadır. Benzer şekilde diğer devletlerde korunmakta olan geleneksel ürün adları da, ülkemizde tescil edilmedikçe, kendiliğinden korunmamaktadırlar.

TPMK'ya Türk geleneksel ürün adlarının yanı sıra, yabancı geleneksel ürün adlarının da tescil edilebilmeleri mümkündür (SMK 3). Bunun için ülkemizden kaynaklanan geleneksel ürün adlarının tescili için aranan başvuru şartlarının yanı sıra; bazı ek başvuru şartları aranmaktadır⁵¹:

- i. Başvuru konusu yabancı geleneksel ürün adının kendi kaynak ülkesinde veya kaynak ülkesinin dahil olduğu uluslararası topluluk tarafından korunuyor olduğunun (SMK 39.1.a),
- ii. Ülkemizde geleneksel ürün adları için aranan denetim şartlarının (SMK 49), yabancı geleneksel ürün adının

⁵⁰Bkz. Yön. 35.5. Yönetmelik'in sınıflandırması sınırlı sayıda değildir. Oysa AB hukukunda geleneksel ürün adlarının dahil olması gereken ürün sınıfları, sınırlı sayıda sayılmıştır. Bu konuda bkz 1151/2012 sayılı Tüzük 2.1; Ek I. Ayrıca bkz. YILDIZ, 510/2006 Sayılı Tüzük, s. 23 vd.

⁵¹ Uluslararası anlaşmaların saklı olduğuna ilişkin bkz. SMK 39.1.

kaynak ülkesindeki denetimde de sağlanmış olduğunun (SMK 39.1.b) ve

- iii. Söz konusu kaynak ülkenin, ülkemizden yapılacak geleneksel ürün adı başvurularına eşit koruma sağlıyor olduğunun (SMK 39.1.c) ispatlanması zorunludur⁵².

Ayrıca başvuru sahibinin SMK 3'deki şartlardan birini sağlıyor olması da gereklidir.

Ancak bazı durumlarda tescil için başvurusu yapılmış olan yabancı geleneksel ürün adı, ülkemizde zaten önceden tescil edilmiş olabilir. Söz konusu duruma özellikle komşu ya da kültürü bize yakın devletlerin ülkelerinden kaynaklanan ve her iki ülkede de yerleşmiş bulunan ortak değerleri konu edinen geleneksel ürün adlarında rastlanabilir. Örneğin pastırma, Bulgaristan'da da sıklıkla üretilen bir geleneksel ürün adıdır. Ülkemizde pastırmanın tescil edilmesinin ardından Bulgaristan'daki bir pastırma üreticisi grubunun TPMK'ya başvurması söz konusu olabilir. Böyle durumlarda başvuru incelenirken: bölgesel ve geleneksel kullanım dikkate alınmalıdır. Ayrıca benzer adların tüketici tarafından birbiriyle karıştırılması riski göz önünde bulundurulmalıdır⁵³. Anılan durumlarda, söz konusu yabancı geleneksel ürün adı tescil edilirse, bu adın kullanımı sırasında, etikette, ürünün üretildiği kaynak ülkenin açık ve görülebilir şekilde belirtilmesi zorunludur⁵⁴ (SMK 39.2).

3. Tescil Engelleri

Geleneksel ürün adına ilişkin tescil engelleri SMK m. 35.2'de sıralanmıştır. Bunlardan ilki; Kanun'da (SMK 34) yapılan geleneksel ürün adı tanımına uymayan adlardır. Örneğin aslında coğrafi işaret niteliği taşıyan bir adın geleneksel ürün adı olarak başvuru konusu yapılması, başvurunun reddedilmesine yol açacaktır.

Tescil engellerinden ikincisi; ürünün genel özelliğini ifade eden adlar olarak belirtilmiştir. Kanun, coğrafi işaretlerden farklı olarak “öz ad” kavramını değil, “ürünün genel özelliğini ifade eden ad” kavramını temel almıştır⁵⁵.

Kendi ülkesinde korunmayan, koruması sona eren veya kullanılmayan (SMK 35.2) yabancı geleneksel ürün adları da tescil edilemez. Kanun'da diğer tescil engelleri; ürünün niteliği konusunda halkı

⁵² Ayrıca bkz. Yön. 37.1.

⁵³ SMK 39.2; ayrıca bkz. Yön. 37.2.

⁵⁴ Ayrıca bkz. Yön. 37.2-3.

⁵⁵ Aynı yönde bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 18.4.

yanıltabilecek adlar ve kamu düzeni veya genel ahlâka aykırı adlar olarak sayılmıştır.

4. Başvuru Hakkına Sahip Olanlar

Kanun'da geleneksel ürün adı tescili için başvurabilecek kişiler, dört grup halinde sayılmıştır. Sayılan hak sahiplerinden herhangi birinin diğer hak sahiplerine göre bir önceliği bulunmamaktadır.

A. Üretici Grupları

Üretici grupları kanunî oluşumuna veya bileşimine bakılmaksızın aynı ürünün üreticilerinden oluşan birliği ifade etmektedir⁵⁶ (Bkz. SMK 36.2). Anılan grubun kalıcı bir yapı arz edip etmediği de önem taşımamaktadır⁵⁷. Hatta söz konusu grup, başvuru konusu ürünün üreticilerinin sadece tescil amacıyla bir araya gelmeleriyle dahi oluşmuş olabilir.

B. İstisnaî Durumlarda Tek Üretici

Üretici; tarım ürünlerini, gıda maddelerini, madenleri, el sanatları ve sanayi ürünlerini üreten veya işleyen yahut tedarik zincirinde yer alarak ürünün tescile konu özelliklerini etkileyen bir işlem yapan kişiyi ifade etmektedir (Bkz. SMK 36.2).

Tek bir üreticinin başvuruda bulunması kural olarak mümkün değildir. Ancak üretici, ürünün tek üreticisi konumundaysa, bu durumu ispat etmesi şartıyla başvurabilmektedir (SMK 36.1).

C. Ürünle İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşlarıyla Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

Kanun'da geleneksel ürün adı başvurusu yapabilecek bir diğer kişi olarak: “Ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” gösterilmiştir. Ancak hükümdeki “coğrafi alanla ilgili” olma kistası, geleneksel ürün adlarının niteliğiyle uyumlu değildir. Şöyle ki; Kanun'da başvuru yapabilecek kişiler, coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adları açısından ortak düzenlenmiştir. Anılan grup ise, aslında coğrafi işaret açısından kaleme alınmış olan ve mülga 555 sayılı KHK 7.c'de yer alan “Konu ve coğrafi yöre ile ilgili kamu kuruluşları” hükmünün genişletilmiş şeklidir. Bu hüküm SMK'ya aktarılırken korunmuş ve kapsamı genişletilmiştir. Geleneksel ürün adları için başvuru yapabilecek kişiler ise ayrı bir maddede düzenlenmeyip, söz konusu hükmün aynı zamanda geleneksel ürün adları için de hüküm ifade edeceği belirtilmiştir. İşte bu

⁵⁶ Ayrıca bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 3.2 ve Dibace no. 57.

⁵⁷ 2009 tarihli Tasarı, m. 13'ün gerekçesi.

aşamada, coğrafi işaretlerden farklı olarak, geleneksel ürün adlarında “ürünün kaynakladığı coğrafi alan” kavramının bulunmadığı göz ardı edilmiştir. Dolayısıyla geleneksel ürün adı için başvurabilecek kişiler belirlenirken, söz konusu hükmün sadece “ürünle ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları” kısmı dikkate alınmalıdır⁵⁸.

Bu kapsamda örneğin belediyeler, ticaret ve sanayi odaları, vilayet, kaymakamlık başvurabilmektedir.

D. Ürünle İlgili Olarak Kamu Yararına Çalışan veya Üyelerinin Ekonomik Çıkarlarını Korumaya Yetkili Dernekler, Vakıflar ve Kooperatifler

Ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatiflere başvuru hakkı tanıyan bu düzenleme, hukukumuzda özgü olup, mehzaz Tüzük'te bulunmamaktadır. Üretici gruplarının başvuru yapmadıkları ve hatta geleneksel ürün adı kavramı ve bu hak tipinden doğan haklar konusunda bilinçli olmadıkları durumlar göz önünde bulundurularak kabul edilmiştir.

5. Başvuru

Geleneksel ürün adlarının tescil başvurusu TPMK'nın Coğrafi İşaretler Dairesi Başkanlığı'na yapılmaktadır (5000 sayılı Türk Patent ve Marka Kurumu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun⁵⁹ 15/B). Bu işlemlerde hak sahiplerini Kurum nezdinde marka vekilleri temsil edebilmektedir (SMK 2.1.g; Yön. 3.1.j).

Geleneksel ürün adı başvurusunda yer alması gereken bilgiler, SMK 37.2 ve Yön. 35.4 hükümlerinde sayılmıştır⁶⁰.

Kurum, geleneksel ürün adı başvurularını şu iki husus açısından inceleyebilmektedir (SMK 38.1; Yön. 36.1).

- i. SMK 33-37. maddelere uygunluk: Başvuru konusu adın ilişkin olduğu ürünün sayılan beş ürün grubundan birine, adın ise geleneksel ürün tanımına, tescil engelleri kapsamına girip girmediği, başvuru sahibinin yetkili olup

⁵⁸Mehaz 1151/2012 sayılı Tüzük'te söz konusu kurumlar için başvuru hakkı öngörülmemiştir.

⁵⁹RG. 19.11.2003, S. 25294.

⁶⁰Ayrıca bkz. TPMK: C201 kodlu Geleneksel Ürün Adı Başvuru Formu, www.turkpatent.gov.tr.

olmadığı, başvuru için Kanun'da sayılmış olan belgelerin sunulmuş olup olmadığı⁶¹,

- ii. SMK 39'a uygunluk: Eğer yabancı bir geleneksel ürün adının tescili için başvurulmaktaysa, yabancı geleneksel ürün adı başvurusu için aranan ek başvuru şartlarının sağlanmış olup olmadığı.

Kurum, değerlendirme sonucunda başvuru şartlarının sağlanmadığına kanaat getirirse veya eksiklikler süresi içinde giderilmezse⁶², başvuru reddedilmektedir. Başvurusu reddedilen kişi Kurum'a itiraz edebilmektedir⁶³. İtiraz süresi, kararın bildirim tarihinden itibaren iki aydır⁶⁴ (SMK 40.1).

Buna karşın Kurum, değerlendirme sonucunda başvuruyu yerinde görürse, başvuru, Resmi Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Bülteni'nde yayımlanmaktadır⁶⁵ (SMK 38.5).

6. Başvuruya İtiraz

Geleneksel ürün adı başvurusuna, ilgili üçüncü kişiler, başvurunun Bülten'de yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içinde itiraz edebilmektedirler⁶⁶ (SMK 40.2).

İtiraz edilebilecek hususlar Kanun'da sınırlı olarak sayılmıştır. Buna göre; sadece, SMK 33'e aykırılık (başvuru konusu adın geleneksel ürün adının ilişkin olması gereken beş ürün tipinden birine dahil olmadığı), SMK 37'ye aykırılık (başvuru şartlarının sağlanmadığı) ya da SMK 39'a aykırılık (yabancı geleneksel ürün adı başvuruları için aranan ek başvuru şartlarının sağlanmadığı) gerekçeleriyle itiraz edilebilir⁶⁷.

SMK 40 hükmü, coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarına itiraz sürecini ortak düzenlemektedir. Hükümde itiraz edilebilecek kişiler ve itiraz sebepleri arasında, ayrıca SMK 48'e atıf yapılarak, önceki tarihli marka sahiplerinin itirazı hususu da düzenlenmiştir. Ancak dikkat edilmesi gereken husus; ortak düzenleme getiren bu hükmün atıf yaptığı SMK 48'in, sadece coğrafi işaretlerle marka arasındaki ilişkiyi düzenlemekte olduğudur. Bu itibarla, önceki tarihli marka sahiplerinin söz

⁶¹ Bkz. SMK 38.4, c. 1; Yön. 36.4, c. 1.

⁶² Bkz. SMK 38.2-3; Yön. 36.2-3.

⁶³ Bkz. SMK 40.1-3; Yön. 39.1-3.

⁶⁴ Kurul'un ilgili kurum veya kuruluşlardan görüş talep edebileceği hususunda bkz. SMK 40.4.

⁶⁵ Geleneksel ürün adı başvurusunun Bülten'deki yayımında yer alması gereken bilgiler için bkz. Yön. 38.2.

⁶⁶ Ayrıca bkz. bkz. SMK 40.3; Yön. 39.2-3.

⁶⁷ Ayrıca bkz. Yön. 39.3.

konusu hükme dayanarak başvuruya itiraz edebilme olanakları, sadece coğrafi işaret başvuruları için kabul edilmiştir. Geleneksel ürün adlarının daha önceden marka olarak tescil edilmiş olmaları halinde, marka sahibinin SMK m. 48'e dayanabilmesi mümkün değildir⁶⁸.

İtiraz Kurum'a yapılmaktadır. Ancak itirazı değerlendiren makam Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı bünyesinde yer alan Kurul'dur (SMK 2.1.f; 40.4).

İtiraz halinde başvuru sahibine bilgi verilmektedir. Başvuru sahibinin, itiraza ilişkin görüşünü tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde Kurum'a bildirme yetkisi bulunmaktadır⁶⁹.

İtirazların incelenmesi sırasında⁷⁰ Kurum gerekli görmesi halinde tarafları uzlaşmaya davet edebilmektedir (SMK 40.5; Yön. 40).

İtirazın incelenmesi sonucunda Kurul'un verebileceği kararlardan ilki, başvurunun reddi kararıdır. Böyle bir durumda söz konusu ret kararı Bülten'de yayımlanmaktadır (SMK 40.7).

Kurul, başvurunun biçim veya kapsamında değişiklik yapılması yönünde karara varmış da olabilir. Bu durumda başvurunun son hali, değişikliğe uğrayan kısım ayrıca belirtilmek suretiyle Bülten'de yayımlanmaktadır⁷¹.

Başvuruya hiç itiraz edilmemiş ya da itiraz nihaî olarak reddedilmiş ise, tescil aşamasına geçilmektedir.

7. Tescil İşlemi ve Etkisi Hakkında

Geleneksel ürün adları, TPMK nezdinde tutulmakta olan Geleneksel Ürün Adı Sicili'ne⁷² tescil edilmektedir⁷³. Ardından tescil belgesi⁷⁴ Bülten'de yayımlanmaktadır (SMK 41.1).

Söz konusu sicil, alenidir⁷⁵ (SMK 41.2; Yön. 135).

Geleneksel ürün adlarının SMK kapsamında korunabilmesinin ön şartı, tescil edilmeleridir (SMK 45.1). Bununla birlikte geleneksel ürün adlarının tescili zorunlu değildir; diğer bir deyişle tescil yapılmamış olmasının herhangi bir yaptırımı yoktur. Ancak söz konusu adlar tescil

⁶⁸ Karş. mehz 1151/2012 sayılı Tüzük 21.1.b.

⁶⁹ Yön. 39.4.

⁷⁰ Kurul'un itiraz edenlerden ek bilgi talep etme hakkı için bkz. Yön. 39.5; ilgili kurumlardan görüş talep hakkı için bkz. SMK 40.4; Yön. 39.6.

⁷¹ Söz konusu yayıma itiraz edilemeyeceği hususunda bkz. SMK 40.6.

⁷² Bkz. SMK 2.1.i; aynı yönde bkz. Yön. 3.1.p.

⁷³ Tescil ücretine ilişkin bkz. SMK 41.1.

⁷⁴ Geleneksel ürün adı tescil belgesinde yer alan bilgiler için bkz. Yön. 41.3.

⁷⁵ Bu sicile www.turkpatent.gov.tr adresinden ulaşılabilmektedir.

edilmediği sürece sadece haksız rekabet hükümleri çerçevesinde korunabilmektedirler.

Geleneksel ürün adı tescilinin sağladığı haklar, üçüncü kişilere karşı, kural olarak, tescilin Bülten’de yayımlandığı tarih itibarıyla hüküm ifade etmeye başlamaktadır (SMK 45.3)⁷⁶.

Söz konusu koruma belirli süreyle sınırlanmamıştır; bu itibarla tescilin belirli dönemlerde yenilenmesi gerekmemektedir⁷⁷.

III. TESCİL SONRASI SİCİLDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI

1. Tescil Belgesinin İçeriğinde Değişiklik

Bir geleneksel ürün adı tescil edildikten sonra, tescile konu özelliklerinde değişiklik gerçekleşmiş olabilir. Örneğin üretimde kullanılan malzemelerden bazıları, iklim değişikliği nedeniyle artık üretilmiyor olabilir; teknolojik gelişmeler ve üretimde yeni metotların geliştirilmesi gibi nedenlerle tescil belgesinde değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiş olabilir. Benzer şekilde tescil belgesindeki bilgilerde hata bulunuyor olabilir. İşte böyle durumlarda, Kanun, geleneksel ürün adının hükümsüz kılınması ve değişen şartlara göre hazırlanmış yeni bir tescil belgesinin tescil edilmesi yerine, TPMK’ya başvurularak, sicilde değişiklik yapılması olanağı tanımıştır⁷⁸. Buna göre; menfaati bulunan herkes, tescil içeriğinin değiştirilmesi veya düzeltilmesi konusunda talepte bulunabilmektedir (SMK 42.1; Yön. 42.1). Anılan başvuruyu geleneksel ürün adını tescil ettirmiş olan kişi yapabileceği gibi, menfaati bulunan diğer ilgililer de yapabilmektedir⁷⁹ (Yön. 42.5, c. 1).

Değişiklik talebinde⁸⁰ bulunulduğunda, Kurum, âdeta yeni bir başvuru yapılmış gibi, yeni bir başvuruda izlenen aşamaları işletmektedir (Bkz. SMK 38, 42.2; Yön. 42.4-5).

2. Başvuru Yapan veya Tescil Ettirenlerde Değişiklik

Geleneksel ürün adını tescil ettirmiş olan kişinin gerçekte hak sahibi olmadığı hususu sonradan mahkeme ya da Kurum tarafından tespit

⁷⁶ Başvuru sahibinin açabileceği davalar için bkz. aşağıda “V.3.C. Başvuru Sahibi” başlığı altındaki açıklamalar.

⁷⁷ Bir geleneksel ürün adının tescil edilmiş olması, coğrafi işaretlerin aksine, onun ürünün genel özelliğini ifade eden ada dönüşmesini kendiliğinden engelleyemez. Karş. SMK 44.4.

⁷⁸ Bkz. SMK 42; Yön. 43. Mevaz için bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 53, Dibace no. 61; 668/2014 sayılı Tüzük 10.2.

⁷⁹ Değişiklik talebinde bulunanın tescil ettiren dışındaki bir kişi olması haline ilişkin bkz. Yön. 42.5.

⁸⁰ Değişiklik talebinde yer verilmesi gereken bilgi ve belgeler için bkz. Yön. 42.2-3.

edilmiş olabilir. Benzer şekilde tescil ettiren, denetime ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmiyor olabilir. Bir başka ihtimal de, tescil ettirenin ya da başvuru sahibinin, sicilde tescil ettiren olarak kendisi yerine başka bir yetkilinin gösterilmesini talep etmiş olması⁸¹, hatta gerçek hak sahibiyle bu hususta anlaşmış olması ihtimalidir⁸². İşte böyle durumlarda hükümsüzlük davası açılmasına gerek kalmaksızın, Kurum kararıyla, tescil ettiren kişinin (ya da başvuru sahibinin) yerine gerçekte yetkili olan kişinin adının tescili mümkündür.

Bu doğrultuda ilkin tespit, karar ya da değişiklik beyanı, Bülten’de yayımlanmaktadır (SMK 43.1). Yayımlanma tarihinden itibaren üç ay içinde, gerçekte başvuru hakkına sahip olan ilgililer, tescil kayıtlarında değişiklik yapılması ve tescil ettiren olarak kendilerinin kaydedilmesi yönünde talepte bulunulabilmektedirler⁸³ (SMK 43.1). Talep olmaması veya yapılan taleplerin uygun bulunmaması hâlinde ise, geleneksel ürün adı hakkı sona ermektedir⁸⁴.

IV. KULLANMA HAKKI

1. Kullanma Hakkı Olanlar

Geleneksel ürün adları, tıpkı coğrafi işaretler gibi, kolektif nitelikte haklardır⁸⁵. Söz konusu hakkı tescil ettiren kişinin, adı kullanma konusunda bir inhisar (tekel) hakkı yoktur. Bu itibarla, geleneksel ürün adlarında hakkın sahibi yoktur; “tescil ettiren” ya da “başvuru yapan” vardır.

Sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösteren bütün üreticiler, tescilli geleneksel ürün adını kullanma hakkına sahiptir (SMK 46.1; 1151/2012 sayılı Tüzük 23.1).

Söz konusu kolektif niteliğinin sonucu olarak geleneksel ürün adları devredilemez, rehnedilemez, haczedilemez, teminat olarak gösterilemez, miras yolu ile intikal etmez ve hukukî işlemlere konu olamaz (SMK 148).

Coğrafi işaretlerden farklı olarak geleneksel ürün adlarında adın coğrafi kökenle bağı bulunmaması nedeniyle, yetkili kullanıcıların üretimin bazı aşamalarında da olsa belirli bir coğrafi alanla bağı olmaları

⁸¹ Bkz. Yön. 43.1.

⁸² Bu konuda bkz. SMK 43.2; Yön. 43.6-8.

⁸³ Ayrıca bkz. Yön. 43.2-3.

⁸⁴ Sona erme durumu Bülten’de yayımlanmaktadır. SMK 43.1.

⁸⁵ Bkz. 2009 tarihli Tasarı m. 7’nin gerekçesi.

şartı aranmaz. Bu itibarla ülkenin her yerindeki yetkili üreticilerin söz konusu adı kullanma hakları vardır⁸⁶.

2. Bildirim Yükümlülüğü

Kullanıcıların geleneksel ürün adını kullanabilmeleri için, tescil ettirenden izin almaları söz konusu değildir. Tescil ettiren de, sicildeki şartlara uygun üretim yapan veya bu nitelikteki ürünlerin pazarlamasında faaliyet gösteren kişilerin geleneksel ürün adını kullanmasını engellemez.

Bununla birlikte, yetkili kullanıcılar, tescil ettirene, geleneksel ürün adına yönelik üretim ve pazarlama faaliyeti gösterdiklerine dair bildirimde bulunmaktadırlar⁸⁷ (SMK 46.1, c. 2; Yön. 44.1). Söz konusu bildirim yükümlülüğü; sicilde belirtilen şartlara uygun olan ürünlerin üretimi veya pazarlamasında faaliyet gösterenler için öngörülmüştür. Buna karşın yalnızca satış faaliyetinde bulunanların bildirim yükümlülüğü yoktur. Bildirim, kural olarak faaliyete başlama tarihinden itibaren⁸⁸ altı ay içinde yapılmalıdır.

Tescil ettiren de, kendisine yapılan bildirimleri, denetime ilişkin olarak tuttuğu kullanıcı listesine eklemek ve bu bilgileri güncel şekilde tutmak zorundadır. Bu liste denetimler açısından esas teşkil etmekte olup; talep edilmesi halinde Kurum'a sunulmaktadır (Yön. 44.1).

3. Yetkili Kullanımın Kapsamı ve Saptanması

Bir ürün üzerindeki geleneksel ürün adının yetkili şekilde kullanılmakta olduğu amblemle anlaşılmaktadır⁸⁹. Amblem:

“Coğrafi işaretler ve geleneksel ürün adlarının bu Kanun hükümlerine uygun olarak tescil edilmiş olduğunu gösteren ve Kurum tarafından oluşturulan; tescil edildiği adla birlikte ürün veya ambalajı üzerinde kullanılan ya da niteliği gereği ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığı durumlarda

⁸⁶ BARJOLLE, Dominique / SYLVANDER, Bertil: “Protected Designations of Origin and Protected Geographical Indications in Europe: Regulation or Policy?”, Recommendations, European Commission, PDO and PGI Products: Market, Supply Chains and Institutions, Fair 1 - CT 95 - 0306 Final Report, June 2000, <http://www.origin-food.org/pdf/pdo-pgi.pdf>, s. 36, dn. 24.

Bu durum öğretilerde eleştirilmiş; anılan adı çok fazla sayıda üreticinin kullanabileceği, bunun da istismara yol açabileceği ileri sürülmüştür. Bkz. TOSATO, s. 569.

⁸⁷Bkz. TPMK: C303 kodlu Üretim ve Pazarlama Alanında Faaliyet Gösterenleri Bildirme Formu, www.turkpatent.gov.tr.

⁸⁸ Diğer durumlar için bkz. Yön. 44.1.

⁸⁹ Amblemin, söz konusu işaretin bilinirliğini artırmayı amaçladığı hususunda bkz. 2009 tarihli Tasarı, Genel Gerekeşi.

kolayca görülebilecek şekilde hak sahibi kullanıcılar tarafından uygulanan ve coğrafi işaretler bakımından kullanılması zorunlu olan işareti”

ifade etmektedir⁹⁰. Bu kavram, hukukî niteliği itibariyle garanti markasına benzerlik göstermektedir.

Kurum, geleneksel ürün adları üzerinde yer alacak amblemi, Coğrafi İşaret ve Geleneksel Ürün Adı Amblem Yönetmeliği ile belirlemiştir⁹¹.

Geleneksel ürün adı kullanımının SMK hükümlerine tâbi tutulabilmesi için, amblem kullanılıyor olması ön şarttır. Geleneksel ürün adının amblemsiz kullanımı SMK hükümlerine tâbi değildir (SMK 46.4). Buna göre; geleneksel ürün adlarında amblem kullanılmaması halinde bunun bir yaptırımı ya da yetkisiz kullanım durumu söz konusu olmamakta; ancak söz konusu kullanım sadece genel hükümlere (özellikle haksız rekabet hükümlerine) göre korunabilmektedir.

Tescil edilmiş geleneksel ürün adını kullanma hakkına sahip olan kişiler, söz konusu geleneksel ürün adını, amblemle birlikte ürün veya ambalajı üzerinde kullanmaktadırlar (SMK 46.2). Ürünün niteliği gereği, amblemle birlikte geleneksel ürün adının ürünün kendisi veya ambalajı üzerinde kullanılmadığı durumlarda, amblem ile tescilli işaret veya ad, kullanma hakkına sahip olanlar tarafından işletmede kolayca görülecek şekilde bulundurulmaktadır (SMK 46.3).

V. YETKİSİZ KULLANIM - TECAVÜZ

1. Yetkisiz Kullanım Sayılan Haller

Geleneksel ürün adının yetkisiz kullanımı sayılan ve tecavüz olarak nitelenen haller şunlardır:

- i. Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini taşımadığı halde, amblemin tescilli ürün adıyla birlikte

⁹⁰SMK 2. 1.a; Yön. 3.1.a. Aynı yönde bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 23.2 ve 668/2014 sayılı Tüzük 13.

⁹¹ RG. 29.12.2017, S. 30285.

kullanılması suretiyle, ürünün ününden herhangi bir biçimde yarar sağlayacak kullanımı veya tescil kapsamındaki ürünleri andıran ürünlerle ilgili olarak tescilli ürün adına tahsis edilen amblemin ticarî amaçlı kullanımı,

- ii. Amblemin tüketiciyi yanıltıcı biçimde kullanımı,
- iii. Geleneksel ürün adı tescilinde belirtilen ürün özelliklerini ve amblemi taşımadığı halde, ürünün iç veya dış ambalajında, tanıtım ve reklamında veya ürünle ilgili herhangi bir yazılı belgede ürünün tescilde belirtilen özellikleri taşıdığına ilişkin yanıltıcı herhangi bir açıklama veya belirtiyeye yer verilmesi⁹² (SMK 45.2, 54.1).

Söz konusu yetkisiz kullanım hallerinin, coğrafi işarete tecavüz olarak nitelenen hallere oranla daha dar kapsamlı olduğu görülmektedir. Örneğin ürünün gerçek niteliğini belirten açıklamalar yahut stilinde, tarzında, tipinde, türünde, yöntemiyle gibi terimler içerse veya başka bir dile tercüme edilmiş olsa dahi, tescilli geleneksel ürün adının, tescil kapsamındaki özelliklerini taşımayan ya da çağrışım yapacak şekilde benzeri olan ürün üzerindeki yanıltıcı kullanımının veya taklidinin kullanımı, açıkça tecavüz kapsamında sayılmamıştır⁹³. “Sulandırma” (*dilution*) ya da “etkisizleştirme” olarak adlandırılan bu tür kullanımlar, coğrafi işaretler kapsamında açıkça tecavüz sayılırken, Kanun’da geleneksel ürün adına tecavüz kapsamında bunlara yer verilmemiştir⁹⁴. Kanun’un bu yaklaşımı mehzadaki düzenlemeye (Tüzük m.24) paralel olup; 1151/2012 sayılı Tüzük de, geleneksel ürün adlarını coğrafi işaretlere oranla daha düşük düzeyde korumaktadır.

2. İyi Niyetli Kullanım İstisnası

Geleneksel ürün adı olarak tescil edilmiş adlar, gerçek kişilerin adlarında ya da tüzel kişilerin unvanında yer alıyor olabilir. Böyle durumlarda söz konusu kişilerin ya da haleflerinin bu ad ya da ticaret unvanlarını ticaret sırasında kullanmaları halinde, kullanımın halkı yanıltıcı mahiyette olup olmadığı önem taşımaktadır. Söz konusu adların ticaret sırasında halkı yanıltıcı mahiyette olmayan kullanımları, geleneksel ürün adlarının yetkisiz kullanımı niteliğinde değerlendirilemez (SMK 47).

⁹² Söz konusu tecavüz fiillerine hem SMK 45.2’de hem de 54.1’de yer verilmiş olup; mükerrer düzenleme yapıldığı görülmektedir.

⁹³ Bkz. Tüzük 24.1.

⁹⁴ Karş. SMK 44.2.b.

3. Tecavüz Halinde Dava Açabilecek Kişiler

A. Tescil Ettiren

Tecavüz halinde dava açma hakkı, temel olarak, tescil ettirene tanınmıştır (SMK 54.2).

B. Kullanma Hakkı Olanlar

Kanun, geleneksel ürün adını kullanma hakkına sahip olanlara da belli şartlarla dava açma hakkı tanımıştır. Şöyle ki; kullanma hakkı olanlar, geleneksel ürün adı hakkına tecavüz edildiğini tespit ederlerse, tecavüz durumunu tescil ettirene noter vasıtasıyla bildirerek, ondan dava açmasını talep edebilmektedirler. Tescil ettirenin talebi kabul etmemesi veya bildirim aldığı tarihten itibaren üç ay içinde gerekli davayı açmaması hâlinde, kullanma hakkına sahip olanlar, yaptıkları bildirim de ekleyerek dava açabilmektedir⁹⁵.

Ancak ciddi bir zarar tehlikesi karşısında, kullanma hakkına sahip olanlar, süreye bağlı kalmaksızın ihtiyatî tedbire karar verilmesini mahkemeden talep edebilmektedir (SMK 54.2).

C. Başvuru Sahibi

Kural, geleneksel ürün adı tescilinin sağladığı hakların, üçüncü kişilere karşı tescilin Bülten’de yayımlandığı tarih itibariyle hüküm ifade etmesidir (SMK 45.3). Bununla birlikte belli durumlarda henüz başvuru aşamasındaki geleneksel ürün adına ilişkin olarak da, başvuru sahibi tarafından tecavüz davası açılabilmesi mümkündür.

Ancak söz konusu husus, Kanun’da iki ayrı hükümde ve içerikleri farklı şekilde düzenlenmiştir.

SMK 45.3’de, başvuru sahibinin tecavüz halinde tazminat davası açmaya yetkili olduğu; ancak mahkemenin, tescilin Bülten’de yayımlanmasından önce karar veremeyeceği düzenlenmiştir.

SMK 54.3’de ise, başvuru sahibinin tecavüz nedeniyle hukuk davası açma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Bu hükümde açılacak davalar tazminat davasıyla sınırlanmamış, tecavüz nedeniyle her türlü hukuk davasının açılacağı öngörülmüştür. SMK 54.3 hükmünün SMK 45.3’den bir diğer farklılığı da, bu hükme dayanılarak dava açılabilmesi için bazı durumlarda başvurunun yayımlanmış olması şartının dahi aranmamasıdır. Buna göre tecavüz eden, başvurudan veya kapsamından haberdar edilmiş (kötü niyetli) ise, başvurunun yayımından önce de tecavüzün varlığı kabul edilmektedir.

---

⁹⁵ Açılan davanın tescil ettirene ihbar olunacağı hususunda bkz. SMK 54.2.

Söz konusu ikili ve uyumsuz düzenlemenin nedeni özensizlikten kaynaklanmaktadır. Şöyle ki; SMK 45.3, markaya ilişkin SMK 7.4 hükmüyle; SMK m. 54.3 ise tasarıma ilişkin SMK 81.2 ve patente ilişkin SMK 141.3 hükümleriyle paralellik kurma arzusuyla kaleme alınmıştır. Görüldüğü gibi SMK'da geleneksel ürün adlarına ilişkin özel hükümlerin (33-54 arasında) sayısı az olmasına rağmen, bu hükümler arasında dahi uyumsuzluk bulunmaktadır.

4. Tecavüz Halinde Açılabilir Davalar

Geleneksel ürün adlarına tecavüz halinde açılabilir davalar, SMK'da özel olarak düzenlenmemiştir. SMK 149 vd. hükümlerinde yer alan ve tüm sınâî mülkiyet hakları için ortak esaslar içeren düzenlemeler, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, geleneksel ürün adlarına da uygulanmaktadır.

Anılan hükme göre; hak sahibi, mahkemeden aşağıdaki taleplerde bulunabilir:

- i. Fiilin tecavüz olup olmadığının tespiti,
- ii. Muhtemel tecavüzün önlenmesi,
- iii. Tecavüz fiillerinin durdurulması,
- iv. Tecavüzün kaldırılması ile maddî zararın tazmini,
- v. Tecavüz oluşturan veya cezayı gerektiren ürünler ile bunların üretiminde münhasıran kullanılan cihaz, makine gibi araçlara, tecavüze konu ürünler dışındaki diğer ürünlerin üretimini engellemeyecek şekilde el konulması,
- vi. El konulan ürün, cihaz ve makineler üzerinde kendisine mülkiyet hakkının tanınması⁹⁶,
- vii. Tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, özellikle masraflar tecavüz edene ait olmak üzere, el konulan ürünler ile cihaz ve makine gibi araçların şekillerinin değiştirilmesi, üzerlerindeki ibarelerin silinmesi veya geleneksel ürün adı hakkına tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise imhası,
- viii. Haklı bir sebebin veya menfaatinin bulunması halinde, masrafları karşı tarafa ait olmak üzere kesinleşmiş kararın günlük gazete veya benzeri vasıtalarla tamamen veya özet olarak ilân edilmesi veya ilgililere tebliğ edilmesi⁹⁷ (SMK 149).

Ancak geleneksel ürün adına tecavüz halinde yoksun kalınan kazanç (SMK 151.6) ve manevî tazminat (SMK 149.4) talep edilemez.

⁹⁶ Ayrıca bkz. SMK 149.2.

⁹⁷ İlâna ilişkin bkz. SMK 149.3.

VI. ÖNCEKİ TARİHLİ SINAİ MÜLKİYET HAKLARI KARŞISINDAKİ DURUMU

SMK 48, coğrafi işaretlerle marka ilişkisini düzenlemiş; coğrafi işaret koruması başlamadan önce tescil edilmiş marka hakkının ancak iyi niyetli kazanılmışsa korunabileceğini düzenlemiştir. SMK 155 ise; marka, patent veya tasarım hakkı sahibinin, kendi hakkından daha önceki rüçhan veya başvuru tarihine sahip hak sahiplerinin açmış olduğu tecavüz davasında, sahip olduğu sınaî mülkiyet hakkını savunma gerekçesi olarak ileri süremeyeceğini düzenlemiştir. Ancak söz konusu hükümler geleneksel ürün adları için uygulama alanı bulamaz (SMK 164).

Aksine SMK 45.5, bu Kanun kapsamında geleneksel ürün adlarına sağlanan korumanın, başta coğrafi işaretler ve markalar olmak üzere diğer sınaî mülkiyet hakları kapsamında kazanılmış haklara haleb getirmeyeceğini açıkça hükme bağlamıştır. Söz konusu düzenleme⁹⁸; geleneksel ürün adlarının sınaî mülkiyet hakkı niteliği taşıyor oluşunun bir sonucudur. Bu itibarla kanun koyucu; marka, coğrafi işaret gibi sınaî mülkiyet hakları daha sonra geleneksel ürün adı olarak tescil edilse dahi, söz konusu hakların herhangi bir şekilde bu tescilden etkilenmeyeceklerini açıkça ifade etmiştir⁹⁹.

VII. DENETİMİ

Geleneksel ürün adlarının denetimi ile tescilli geleneksel ürün adlarını taşıyan ürünlerin üretimi, piyasaya arzı veya dağıtımı aşamalarında veya ürün piyasada iken kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunun denetimine ilişkin her türlü faaliyet kastedilmektedir¹⁰⁰ (SMK 49.1; Yön. 45.1).

Denetim mercii¹⁰¹, tescilli geleneksel ürün adını taşıyan ürünlerin tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu ve amblem kullanımını denetlemekte; ardından da hazırladığı denetim tutanaklarını¹⁰² tescil ettirene sunmaktadır (SMK 49.1; Yön. 45.3).

Tescil ettiren ise denetim tutanaklarına dayanarak¹⁰³ denetim raporları hazırlamakta¹⁰⁴ ve bunları yılda bir¹⁰⁵ Kurum'a sunmaktadır¹⁰⁶

⁹⁸ Ayrıca bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük 43 ve Dibase no. 56.

⁹⁹ Karş. Avrupa Birliği Markasına İlişkin 2017/1001 sayılı Tüzük 7.1.1 (*Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the European Union Trade Mark*, OJ 16.06.2017, L154/1-99).

¹⁰⁰ Tüketicilerin geleneksel ürün adlarına duydukları güvenin korunabilmesi için denetimin etkin şekilde yapılması gerektiği hususunda bkz. 1151/2012 sayılı Tüzük Dibase no. 46.

¹⁰¹ Denetim mercii hakkında bkz. SMK 49.2; Yön. 45.2.

¹⁰² Bkz. Yön. 45.5.

¹⁰³ Bu konuda bkz. Yön. 45.7.

(SMK 49; Yön. 45). Tescil ettiren, ayrıca denetime esas teşkil etmek üzere tescilli geleneksel ürün adını taşıyan ürünlerin üreticilerinin ve pazarlamasında faaliyet gösterenlerin listesini de tutmaktadır¹⁰⁷.

Denetim işlemlerinin SMK'da öngörülen biçimde yerine getirilmemiş olması, geleneksel ürün adının hükümsüzlüğüne yol açabilmektedir (SMK 50.2.c).

Geleneksel ürün adlarının denetimine ilişkin bir diğer düzenleme de¹⁰⁸, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nda yer almaktadır¹⁰⁹. Gıda kodeksine uygunluk denetimine ilişkin m 23 hükmü; Bakanlık'a, tarım ve gıdayla ilgili geleneksel ürün adlarının kullanımının tescilde belirtilen özelliklere uygunluğunu denetleme görevi vermektedir¹¹⁰.

VIII. SONA ERMESİ

Geleneksel ürün adlarının tescilinin etkisi süreyle sınırlı olmadığından, tescilin yenilenmesi gerekmemektedir. Bu itibarla, sona erme sebepleri gerçekleşmedikçe tescil varlığını sürdürmektedir.

Geleneksel ürün adlarına ilişkin olarak SMK'da iptal kurumu da düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, geleneksel ürün adlarının -örneğin kullanmama nedeniyle- iptali söz konusu değildir¹¹¹.

Kanun'da "Hakkın Sona Ermesi" başlığı altında iki sona erme şekline yer verilmiştir (SMK 50 vd.): hükümsüzlük davası ve tescilin sağladığı hak ve sorumluluktan vazgeçme.

1. Hükümsüzlük

Menfaati olan herkes, sicilde tescil ettiren olarak kayıtlı kişiye karşı, SMK 50.2'deki gerekçelere dayanarak hükümsüzlük davası açabilmektedir¹¹².

¹⁰⁴ Bkz. Yön. 45.8.

¹⁰⁵ Bkz. SMK 49.3; Yön. 45.9

¹⁰⁶ Bkz. SMK 49.4; Yön. 45.10-11.

¹⁰⁷ Bkz. SMK 49.5; Yön. 45.4, 45.12. Bu konuda ayrıca bkz. yukarıda "IV.2. Bildirim Yükümlülüğü" başlığı altındaki açıklamalar.

¹⁰⁸ 5996 sayılı Kanun'un getirdiği denetimin SMK'daki denetimden bağımsız olduğu hususunda bkz. SMK 49.7; Yön. 45.13.

¹⁰⁹ Bu konuda bkz. yukarıda "I.2.B.a. SMK'dan Önceki Dönem" başlığı altındaki açıklamalar.

¹¹⁰ Ayrıca bkz. Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği 8, RG. 29.12.2011, S. 28157 (3.mükerrer).

¹¹¹ Karş. 1151/2012 sayılı Tüzük 54.1.b. AB hukukunda, geleneksel ürün adlarını taşıyan ürünlerin kullanımına yedi yıldan uzun süre ara verilmesi, iptal sebebidir.

¹¹² Bu davalarda Kurum'un taraf gösterilemeyeceğine ilişkin bkz. SMK 50.3.

Geleneksel ürün adını kullanma hakkı sahiplerinin kötü niyetli hareket etmesinden zarar görenlerin tazminat talepleri saklı kalmak üzere, geleneksel ürün adının hükümsüzlüğü kararı geriye dönük etki doğurmaktadır (SMK 51.1). Kararın geriye etki doğuracağı kuralına Kanun'da iki istisna öngörülmüştür. Bunlardan ilki; karardan önce tescilin sağladığı haklara tecavüz sebebiyle verilen kesinleşmiş ve uygulanmış kararlardır. Diğeri ise “karardan önce kurulmuş ve uygulanmış sözleşmeler” olarak gösterilmiştir (SMK 51.2). Ancak söz konusu istisnanın uygulama alanı yoktur¹¹³. Zira yukarıda da belirtildiği gibi, geleneksel ürün adları hukukî işlemlere ve dolayısıyla sözleşmelere, örneğin lisans sözleşmesine konu olamaz¹¹⁴.

2. Tescilin Sağladığı Hak ve Yükümlülüğün Vazgeçme

Tescil ettiren denetime ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmek istemiyorsa, tescilin sağladığı haklarından ve kullanımın denetimiyle ilgili sorumluluklarından vazgeçebilmektedir (SMK 52.1).

Kanun koyucu anılan durumda, söz konusu geleneksel ürün adı için başta tescil başvurusu yapma hakkına sahip olup da, bu hakkını kullanmamış olan kişilere bir olanak sunmaktadır. Söz konusu kişiler, anılan vazgeçme talebinin Bülten'deki yayımını takip eden üç aylık süre içinde, Kurum'a başvurarak, tescil ettiren olarak sicilde kendilerinin gösterilmelerini talep edebilmektedirler¹¹⁵. SMK, böyle durumlarda geleneksel ürün adının sona ermesi yerine, sorumluluğun söz konusu kişilerce devralınması yöntemini benimsemiştir.

Buna karşın üç aylık süre içinde tescil ettiren kişiye ilişkin değişiklik talebinde bulunulmaması hâlinde, geleneksel ürün adı sicilden terkin edilmektedir.

---

¹¹³Konunun coğrafi işaretler açısından değerlendirilmesi için bkz. GÜNDOĞDU, Gökmen: Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması: Türk Hukukunda, Beta Yayınları, İstanbul 2006, s. 191 vd.

¹¹⁴ SMK 51.3 düzenlemesi de, SMK 148 karşısında yersizdir.

¹¹⁵ Bkz. talebin incelenmesinde SMK 43'e atıf yapan SMK 52.2.

KAYNAKÇA

- BARJOLLE, Dominique / SYLVANDER, Bertil: “Protected Designations of Origin and Protected Geographical Indications in Europe: Regulation or Policy?”, Recommendations, European Commission, PDO and PGI Products: Market, Supply Chains and Institutions, Fair 1 - CT 95 - 0306 Final Report, June 2000, <http://www.origin-food.org/pdf/pdo-pgi.pdf> (Erişim tarihi: 19.09.2017).
- COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES: “Report from the Commission to the Council under Article 21 of Regulation (EEC) No 2082/92 on Certificates of Specific Character for Agricultural Products and Foodstuffs on the Implementation of the Regulation”, Brussels, 19.07.1999 COM (1999) 374 Final, <http://aei.pitt.edu/13439/1/13439.pdf> (Erişim tarihi: 19.09.2017).
- ÇAĞLAR, Hayrettin / YILDIZ, Burçak / İMİRLİOĞLU, Dilek: Marka Vekilliği Sınavına Hazırlık, Adalet, Ankara 2017.
- GRAGNANI, Matteo: “The EU Regulation 1151/2012 on Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs”, European Food and Feed Law Review, 8(6), 2013, s. 376-385.
- GÜNDOĞDU, Gökmen: Coğrafi İşaret Kavramı ve Korunması: Türk Hukukunda, Beta Yayınları, İstanbul 2006.
- HANDLER, Michael: “The EU's Geographical Indications Agenda and Its Potential Impact on Australia”, Australian Intellectual Property Journal, 15(3), 2004, s. 173-195.
- İLICALI, Gonca: “Geleneksel Ürün Adı ile Yeni Bir Başlangıç Yapalım”, MAPADERgi, 1, 2017, <https://www.mapader.org/mapadergi-ilk-sayisiyla-karsinizda>, (Erişim tarihi: 19.09.2017), s. 26-31.
- SCHWAB, Bertold: “The Protection of Geographical Indications in the European Community”, Symposium on the International Protection of Geographical Indications, Funchal (Madeira, Portugal), October 13 and 14, 1993, Organized by the World Intellectual Property Organization (WIPO) in Cooperation with the Ministry of Industry and Energy of Portugal, WIPO Publication, Geneva 1994, s. 65-75.
- TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin: Sınai Mülkiyet Kanunu, Vedat, İstanbul 2017.
- TOSATO, Andrea: “The Protection of Traditional Food in the EU: Traditional Specialities Guaranteed”, European Law Journal, 19(1), 2013, s. 545-576.
- TPMK: Coğrafi İşaretler Başvuru Kılavuzu, <http://www.turkpatent.gov.tr> (Erişim tarihi: 19.09.2017).
- TPMK: C201 kodlu Geleneksel Ürün Adı Başvuru Formu, www.turkpatent.gov.tr (Erişim tarihi: 19.09.2017).
- TPMK: C303 kodlu Üretim ve Pazarlama Alanında Faaliyet Gösterenleri Bildirme Formu, www.turkpatent.gov.tr (Erişim tarihi: 19.09.2017).
- VAN COUTER, Yves/DATH, Florence: “Protecting the Origin of Foodstuffs in the European Union, Indications of Origin and Trademarks as Intellectual Property Tools”, European Food and Feed Law Review, 4, 2016, s. 290-308.

- YILDIZ, Burçak: “510/2006 Sayılı Tüzük’teki Düzenlemeler Işığında Avrupa Birliği Hukukunda Tarım Ürünleri ve Gıda Maddeleri Üzerindeki Menşe Adları ile Coğrafi İşaretlerin Korunması” (510/2006 Sayılı Tüzük), Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, 8(2), 2008, s. 11-75.
- YILDIZ, Burçak: “Türk Coğrafi İşaretlerinin Avrupa Birliği’nde Korunması Kapsamında, Ülkemiz Açısından Önem Taşıyan Bazı Coğrafi İşaretlerin Avrupa Birliği Coğrafi İşaret Sicili’ne Diğer Devletlerdeki Gruplar Tarafından Tescillerinin Hukuki Sonuçlarının Değerlendirilmesi”, Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan, C. II, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 2311-2332.